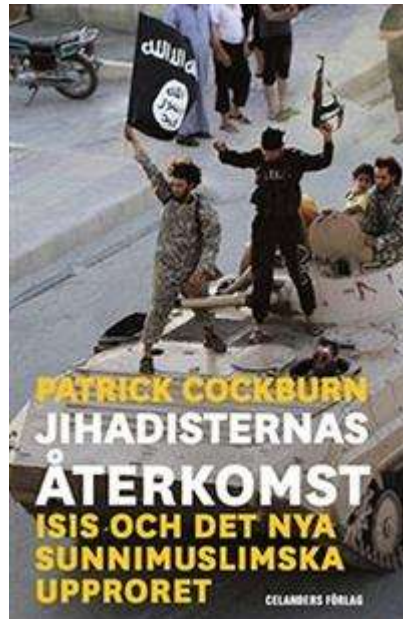

Patrick Cockburn om IS/ISIS

Recensioner av *Jihadisternas återkomst: Islamiska staten och det nya sunnimuslimska upproret* som kommit ut på svenska (utgiven av Celanders Förlag, 2015)

Se även lästipsen efter recensionerna.

Innehåll

Inledning	1
Anders Karlsson: Vilken väg för Syrien och Irak?	2
Per-Åke Westerlund: Varifrån kom ISIS?	3
Lästips	4

Inledning

Efter att ha haft en ganska undanskymd tillvaro så lyckades den s k Islamiska Staten (IS)¹ plötsligt uppnå spektakulära framgångar under vintern/våren 2014, först i Irak och sedan även i Syrien, med bl a erövringen av al-Raqqa som IS självt betraktar som sin huvudstad.

IS/ISIS har gjort sig känd för en extrem brutalitet, med halshuggningar, korsfästelser, massmord, kidnappningar, våldtäkter, etnisk rensning, självmordsbombningar (även utanför Mellanöstern) osv, vilket upprört en hel värld. Detta är heller inget som den försökt dölja, utan tvärtom är det en självbild som IS försöker sprida via många kanaler, i synnerhet Internet.

Framgångarna i Irak och Syrien har bidragit till omfattande tillströmning till Irak och Syrien av anhängare och sympatisörer från hela världen, men har också gjort det möjligt för IS att spridas till fler områden. IS/ISIS finns nu även i Libanon, Jordanien, Turkiet, Egypten, Libyen och andra delar av Nordafrika, liksom på arabiska halvön (inklusive Jemen), i Afghanistan och Pakistan...

Vad beror det på att en sådan extrem organisation kunnat uppnå sådana framgångar på? Vilken är dess historia, dess ideologi, dess styrka och svagheter osv? Hur kan man få stopp på denna mördar-maskin? ... Det är oundvikligt att många människor ställer sig den typen av frågor. Många har också på olika sätt och via olika kanaler (radio, TV, tidningar, böcker, liksom via webben) försökt besvara dem.

På engelska har det kommit ut ett stort antal böckerna om IS. Här följer en (ofullständig) lista med sådana böcker som hittills kommit ut under innevarande år (2015):

Yonah Alexander, Dean Alexander: *The Islamic State*
 Abdel-Bari Atwan: *Islamic State, The Digital Caliphate*
 Daniel Byman, *Al Qaeda, the Islamic State, and the Global Jihadist Movement*
 Patrick Cockburn: *The Rise of Islamic State*
 Mark Dawn, *Isis: And Its Hostages Isil/Islamic State/Daesh*
 Jean-Pierre Filiu: *From Deep State to Islamic State*
 Liam (EDT) Freeman, *The Islamic State and Isis Crisis*
 Michael Griffin: *Islamic State*
 Joseph V. Micallef: *Islamic State: Its History, Ideology and Challenge*
 Brad Power: *Islamic State in Libya and Tunisia: After Kadhafi's Death*
 Joby Warrick, *Black Flags: The Rise, Fall, and Rebirth of the Islamic State*
 Michael Weiss, *ISIS: Inside the Army of Terror*
 Richard York: *Know Thy Enemy: Islamic State of Iraq and the Levant*

Två böcker har (hittills) översatts till svenska och utgivits under 2015:

1) Loretta Napoleonis ***Islamiska Staten*** (engelska upplagan kom 2014), som presenteras närmare i [Loretta Napoleoni om Islamiska Staten](#) (bl a med utdrag ur boken). För en recension, se [Hur bör Islamiska Staten bekämpas?](#)

2) Patrick Cockburns ***Jihadisternas återkomst: Islamiska staten och det nya sunnimuslimska upproret***, som vi nedan återger recensioner av. Den engelska förlagan till boken redan recenserats. Se [Böcker om Islamiska Staten \(IS\)](#) för kompletterande synpunkter och fakta om denna bok.

Martin F 10/10 2015

¹ Kallades förut tidigare Islamiska staten i Irak och Syrien, ISIS.

Anders Karlsson: Vilken väg för Syrien och Irak?

Patrick Cockburn är Mellanösternkännare och korrespondent för den brittiska tidningen *Independent*. På svenska har nyligen hans bok *Jihadisternas återkomst – ISIS och det nya sunnimuslimska upproret* utkommit, där han kopplar ett samlat grepp över utvecklingen i Syrien och Irak.

Cockburn tar sitt avstamp med ett förord – under rubriken De hundra dagarna – som handlar om hur ISIS (IS) under sommaren 2014 hamnade i medias absoluta blickfång när man i striderna i såväl Irak som Syrien gick från seger till seger, intog den oljerika irakiska knutpunkten Mosul och utropade ett kalifat. Kalifatet kom att sträcka sig från Bagdad till Aleppo och från Syriens gräns med Turkiet till öknarna i västra Irak, ett område större än Storbritannien och med en befolkning på runt sex miljoner. Därefter använder han sig av stilgreppet att parallellberätta händelseutvecklingen i Syrien och Irak fram till och med oktober 2014. Dessutom väver han in fördjupningar om den arabiska våren, ISIS uppkomst och Saudiarabiens centrala roll i konflikten.

Textens styrka är att Cockburn sedan många år tillbaka är väl hemmastadd i Mellanösterns förhållanden, vilket gör att framställningen känns initierad; att han trycker hårt på Saudiarabiens roll som exportör av wahhabismen (en synnerligen konservativ tolkning av islam) över hela regionen gör också att man får mera kött på benen. Den största behållningen är emellertid hans skildring av den irakiska statens sönderfall och den därvidlag epidemiska korruption. Här berättas exempelvis hur en general kan få betala två miljoner dollar för att bli divisionschef och att en fånge kan tvingas att betala sina vakter 100 dollar för att få duscha en endaste gång. Cockburn citerar en icke namngiven politiker, som på frågan varför Iraks säkerhetsstyrkor på över en miljon man varit så inkompetenta i kampen mot ISIS svarade att: ”detta är frukten av den totala korruptionen. Människor betalar pengar för att komma in i armén så att de kan få en lön – de gör en investering, men soldater är de inte”. Idag är det istället shiamiliser och kurdiska styrkor som håller ISIS stången och Cockburn är ytterligt pessimistisk om Iraks framtid som sammanhållen stat.

Bokens främsta brist är att den inte är uppdaterad med den rådande händelseutvecklingen. Således sträcker den sig bara fram till och med oktober 2014. Cockburn tar farväl när det centrala front-avsnittet är ISIS belägring av kurderna i Kobane då dessa islamistiska extremister fortfarande sågs som hart när oövervinnliga. Därefter har det emellertid hänt en hel del av central vikt, som att: ISIS inte lyckades inta Kobane och de syriska kurderna i YPG/YPJ har även tillfogat ISIS en rad andra nederlag i gränstrakterna mot Turkiet, Turkiet har anslutit sig till alliansen mot ISIS, Assads ställning har ytterligare försvagats och Ryssland har blivit än mer involverat i konflikten genom att inte bara skicka vapen utan nu även militära rådgivare till Assads regim, samtidigt som det också kunnats gjorts att Ryssland, Iran, Irak och den syriska regimen ska bilda ett gemensamt generalkommando för att leda striderna.

En annan brist i boken är att det är mycket av upprepningar, lite grann som att Cockburn fogat samman sjok från skilda journalistiska texter utan att ha gått igenom dem ordentligt med rödpennan. Därtill hade jag önskat att Cockburn anlagt lite mer av ett fågelperspektiv, att vi som läsare skulle fått rikligare till livs av förståelse för varför så mycket av den arabiska vårens radikala demokratiska energier mynnat ut i en backlash i form av auktoritära styren och reaktionär islamism. Men Cockburn ger inte något djupare svar på frågan om varför arbetarrörelsen och andra folkliga krafter idag knappt ens spelar andra fiolen – med Tunisien som det lilla undantaget – i de länder där så mycket under 2011 sattes i rörelse?

Sedan kastar givetvis den mörka utvecklingen i Syrien mycket av en slagskugga över hela texten. Finns det överhuvudtaget något annat exempel under efterkrigstiden där hälften av ett lands befolkning tvingats på flykt? Sammantaget finns det dock glipor av ljus, och då främst faktumet att ISIS inte är den oövervinnliga kraft som den gav sken att vara under sommaren 2014. Cockburns slutord andas också trots allt ett mått av tröst: ”Det kommer att jäsa länge än i Mellanöstern, och det kan då visa sig att kontrarevolutionen får lika svårt att konsolidera sig där som själva revolutionen”.

Per-Åke Westerlund: Varifrån kom ISIS?

Ur *Offensiv* 1/10 2015

ISIS – Islamiska Staten i Irak och Syrien – är en allt större faktor i världspolitiken. När FN firar 70 år handlar mediarapporterna om Putins och Obamas tal om Syrien och ISIS. Organisationen är idag långt starkare än vad al-Qaida någonsin var.

10 000-tals har anslutit sig till dess väpnade styrkor. Den senaste helgen kom rapporter om att ISIS växer i Afghanistan. Sedan tidigare rapporteras om ISIS-styrkornas tillväxt i Libyen och Jemen.

Det är därför välkommet att Patrick Cockburns bok Jihadisternas återkomst nu äntligen finns på svenska från Celanders förlag. Veteranjournalisten Cockburn är rakt på sak om Västimperialismens ansvar:

”Det var USA, Europa och dess allierade i regionen – Turkiet, Saudiarabien, Qatar, Kuwait och Förenade Arabemiraten – som skapade förutsättningarna för ISIS”.

Han kritiserar USA:s inriktning efter terrordåden den 11 september 2001. Cockburn påpekar att talibanernas styre i Afghanistan – där Osama bin Ladin och al-Qaida hade sin bas – hade erkänts av bara tre länder: Pakistan, Saudiarabien och Förenade Arabemiraten. Det är också den saudiska sunnimuslimska wahabismen som utgör grunden för al-Qaidas och ISIS ”ideologi”. Men USA:s militära allianser med Saudiarabien och Pakistan innebar att USA:s fokus blev att störta Saddam Hussein i Irak.

Men Irak fick varken demokratisering eller välstånd. Cockburn beskriver den extrema korruptionen, hur sunnimuslimer har behandlats av de shiadominerade regeringarna och den totalt misslyckade återuppbyggnaden.

Under sina besök i Bagdad har han upplevt att det bara finns elektricitet fyra timmar om dagen, översvämningar med avloppsvatten på gatorna och att självmordbombningarna på nytt har ökat kraftigt.

På motsvarande sätt är den nya irakiska armén omotiverad och svag. När ISIS i juni 2014 överraskande intog landets näst största stad, Mosul, flydde både generalerna och de meniga soldaterna. Men Cockburn påpekar samtidigt att sunnimuslimska väpnade styrkor tog över Mosul även år 2004, under striderna mot USA:s ockupation, och att ISIS föregångare länge har haft ett starkt inflytande i staden, bland annat genom att ta ut egna skatter.

Men det var i Syrien som ISIS kunde skapa sig en bas. De folkliga protesterna år 2011 möttes av brutalt militärt våld från Assadregimen och utvecklades snabbt till militära strider. Cockburn förklarar upprorens bakgrund i växande nöd och kritik mot regimen. Han gör sedan en avancerad analys av revoltens misslyckande:

”Initiala framgångar för gatudemonstranterna ledde till en överdriven självsäkerhet och en överdriven tilltro till spontana aktioner, under det att man förbisåg behovet av ledning, organisation, sammanhållning och en politik som sträckte sig längre än rent humanitära krav.”

Han betonar att folkresningarna i Mellanöstern och Nordafrika år 2011 var genuina revolter, men jämför med revolutionerna i Europa år 1848 och Egypten år 1952, ”lättvunna segrar som snabbt vändes till sin motsats.” Han kontrasterar mot de segrande revolutionerna i Kuba och Vietnam.

Assad backades upp av Ryssland, Iran och Hizbollah, medan Gulfstaterna med Saudiarabien och Qatar i täten finansierade det väpnade motståndet. Turkiet var också en nyckelspelare, genom stöd till islamistiska grupper och öppen gräns till Syrien.

Cockburn visar hur även USA under Obama beslutat om stöd till ”kontrollerade” medlemmar i den syriska oppositionen, ”trots att västerländska diplomater mellan skål och vägg medger att den här gruppen faktiskt inte existerar utanför ett fåtal omringade motståndsfickor”. Cockburn beskriver hur den Fria syriska armén i många fall stod för plundring och ”banditstyre”.

Kriget i Syrien destabiliserade Irak ytterligare. ISIS kunde agera i båda länderna, mötte svagt motstånd från Iraks armé och kunde vinna över konkurrerande grupper.

ISIS hårdaste motstånd kom från kurderna, i synnerhet i Rojava, den del av Kurdistan som ligger i norra Syrien. Under ISIS omringning av Kobanê betonar Cockburn hur viktiga dessa strider var för ISIS. Att PYD/YPG, de kurdiska väpnade motståndsgrupperna, till sist gick segrande ur striderna visade att det går att besegra ISIS. Samtidigt har Turkiets president Erdoğan, som hela tiden visat att han ser PYD och PKK som större hot än ISIS, trappat upp sitt krig mot kurderna.

Obama och Västimperialismen har ingen lösning. De bombningar som inleddes år 2014 har inte stoppat ISIS, och Cockburn påpekar att USA inte ens lyckades när man hade 150 000 soldater på marken och flygbaser över hela landet. Inte heller talibanerna besegrades i kriget år 2001, utan kunde återkomma fem år senare.

USA tvingade fram att Iraks premiärminister Nuri al-Maliki, som var allmänt avskydd, efterträddes av Haider al-Abadi från samma shiamuslimska parti. Men denne har på sistone mötts av växande protester. Massdemonstrationer har samlat både shia och sunni, araber, turkmener, kurder med flera, med krav mot korruptionen, för jobb och rent vatten.

Putin använder rädslan för ISIS för att stärka sin egen position i världspolitiken, vända uppmärksamheten bort från kritiken mot hans egen regim, striderna i Ukraina och Rysslands ekonomiska kris. Han vill framstå som ”human”, men har sedan år 2011 stöttat Assads bomber mot den egna befolkningen.

Kombinationen av diktatoriska regimers våldsamma kontrarevolution och imperialismens krig har gett möjlighet för sunniislamistiska grupper som ISIS att skapa hela arméer. De vill ställa sunnimuslimer mot shia, kristna, ateister med flera. Cockburn varnar för att kriget i Irak och Syrien liknar det 30-åriga kriget i 1600-talets Europa och det långvariga inbördeskriget i Libanon.

För socialister är lärdomen från 2000-talets Mellanöstern behovet av enad kamp från arbetare och fattiga, oavsett religion, språk eller folkgrupp, mot diktaturer, kapitalism och imperialism. Nya revolutioner är oundvikliga och måste stödjas med idéer och materiellt.

Lästips

[Böcker om Islamiska Staten \(IS\)](#) (med bl a ytterligare en recension av Cockburns bok)

[Loretta Napoleoni om Islamiska Staten](#) (bl a utdrag ur hennes bok)

Walead Farwana: [Islamiska statens historia](#)

[Vänsterpress om Islamiska staten](#) (2014-2015)

Nyare texter av Patrick Cockburn:

[Islamiska statens framväxt](#) (februari 2015)

[Kriget med Isis: Syriens president spelar högt med svaga kort](#) (februari 2015)